Vreme: 09.09.2026 10:21
Medij: juznevesti.com
Link: https://www.juznevesti.com/bbc-news-na-srpskom/sta-ceka-deliblatsku-pescaru-i-sume-posle-pozara-i-
Autori: BBC News na Srpskom
Teme: Aleksandra Damjanović Sofronijević (Aleksandra Sofronijević)

Naslov: Šta čeka Deliblatsku peščaru i šume posle požara i izmena zakona

8213

Predstavnici vlasti negiraju da su izmene Zakona o planiranju i izgradnji usvojene da bi se u Deliblatskoj peščari, gde su u požaru uništene hiljade hektara, nešto gradilo.

Tek što su vatrogasci stavili pod kontrolu vatrenu stihiju u Deliblatskoj peščari krajem avgusta, u Skupštini Srbije otvoreno je novo žarište. Usvojene su izmene Zakona o planiranju i izgradnji, koje, između ostalog, dozvoljavaju da se promeni namena šumskog zemljišta uništenog u požaru ako postoji javni interes. Šta ovo znači za šume stradale u vatri i da li je sada otvoren put za izgradnju u Deliblatskoj peščari, koja je najviše uništena u letnjim požarima? Takvu sumnju iznose neki pravnici i predstavnici opozicije, ali ih vlast demantuje. "Da živimo u uređenoj, demokratskoj državi, bilo bi u redu da postoji mogućnost prenamene zemljišta zarad javne infrastrukture. "Ali još od 'Beograda na vodi' (luksuznog naselja u centru) imamo primere da se interesi ljudi bliskih vlasti predstavljaju kao javni interes", kaže Robert Kozma, poslanik Zeleno-levog fronta i član skupštinskog Odbora za prostorno planiranje. Deliblatska peščara, poznata i kao "Evropska Sahara", najveća je peščana površina u Evropi i dom je brojnim životinjama i vrstama biljaka, od kojih su mnoge retke i endemske. Ona je kao prirodno dobro pod različitim stepenima zaštite. "Požar ne ukida status ovog područja i ne briše režime zaštite. "Ni iz Zakona o zaštiti prirode, ni iz plana upravljanja zaštićenim područjem ne proizilazi mogućnost da se površine u zaštićenom području tek tako prenamene", navela je Sara Pavkov, ministarka zaštite životne sredine, na Instagram profilu. Iz ovog ministarstva, kao ni iz Ministarstva građevinarstva, koje je nadležno za Zakon o planiranju i izgradnji, nisu odgovorili na pitanja BBC-ja na srpskom. Požar u Deliblatskoj peščari uočen je u drugoj polovini jula. Tek je početkom septembra saopšteno da više nema nijednog aktivnog žarišta, ali je nedelju dana kasnije vatra ponovo zahvatila ovo područje, i to pojas koji do tada nije goreo. Tokom višenedeljne borbe sa vatrom, u kojoj su pomagale i druge države, izgorelo je više od 15.000 hektara, prema satelitskim podacima EFFIS-a (Evropskog informativnog sistema za šumske požare). Pogledajte video o požar u Deliblatskoj peščari: 'Očajan sam i ogorčen' Pojedine tvrdnje opozicije da je požar u Deliblatskoj peščari podmetnut kako bi tamo neko nešto gradio i da su na tom području navodno pronađeni nafta i gas, predsednik Srbije Aleksandar Vučić nazvao je "lažima". "Voleo bih da su nafta i gas pronađeni, i čak su mi iz helikopterskih jedinica dali izveštaj da je nemoguće da vatra tako izbija i da mora da negde postoje podzemna gasna polja, ali od gasa, ni od nafte nema ništa", tvrdi Vučić. "Ni moj kum nikada nije planirao posao, niti bilo ko drugi. "Sve su lagali i izmišljali iz jednog razloga - ne mogu da veruju da postoje pošteni koje ne zanimaju pare", rekao je on tokom posete Deliblatskoj peščari 23. avgusta. Vučićev kum Nikola Petrović je osnivač i predsednik ElMI grupe u čijem vlasništvu su, između ostalog, vetroparkovi Jasikovo i Crni vrh. Prema Zakonu o planiranju i izgradnji, šumsko zemljište zadržava istu namenu i posle požara. Katastrofa kao što je vatrena stihija ne može biti osnov da zemljište postane građevinsko i da na mestu drveća izniknu zgrade. Usvojenim izmenama predviđen je i izuzetak. Uništeno ili oštećeno šumsko zemljište može dobiti novu namenu kada je to neophodno radi realizacije projekta za koji je utvrđen javni interes, odnosno radi izgradnje objekata javne infrastrukture, navodi se. Ovakvo rešenje ušlo je u zakon pošto je amandman podneo skupštinski Odbor za prostorno planiranje, kojim predsedava Uglješa Marković, poslanik Socijalističke partije Srbije, stranke u vladajućoj koaliciji. Zemljište bi promenilo namenu "u vanrednim slučajevima kada bi tako

nešto bilo apsolutno neophodno i da se požar nije dogodio", piše u obrazloženju Markovićevog amandmana. "Zakon o šumama već dopušta promenu namene u određenim slučajevima, a skupštinski Odbor za prostorno planiranje bio je još restriktivniji ovim amandmanom kako ne bi došlo do potencijalne zloupotrebe", naveo je kasnije Marković u saopštenju. Reagujući na tvrdnje da zakonske izmene otvaraju put za gradnju u evropskoj Sahari, Marković je rekao da će biti dozvoljena samo izgradnja javne infrastrukture. "U to spadaju: put, dalekovod, vodovod, objekat za zaštitu od poplava ili požara, odnosno objekat za zaštitu od elementarnih nepogoda", napisao je. Advokat Đorđe Vukotić, međutim, kaže da "ni do sada nije postojao problem da se ovakvi objekti grade na šumskom zemljištu". Ovim amandmanom otvoren je put za gradnju vetroelektrana u Deliblatskoj peščari, smatra Vukotić, konsultant u oblasti građevinskih dozvola i legalizacije. "Vetroparkovi i solarne elektrane su projekti od javnog interesa za Republiku Srbiju", kaže on, pozivajući se na Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije. U Srbiji postoji 13 vetroelektrana, ukupnog kapaciteta od 824,2 megavata (MW), prema poslednjim podacima. Najveće vetroelektrane su u Vojvodini, odnosno Banatu, gde se nalazi i Deliblatska peščara. "U Banatu postoje povoljni uslovi za razvoj vetroelektrana, zbog vetrova i zato što je reč o nizijskom području", kaže energetski stručnjak Dejan Stojadinović. Objašnjava da je elektroenergetska mreža u Vojvodini trenutno "prilično opterećena". "Ali, ako bi bila rekonstruisana i proširena, na nju bi mogle da se priključe nove vetroelektrane", dodaje. Iako Deliblatska peščara pripada predelima "povoljnim za izgradnju vetroparkova", ona je pod zaštitom, što ograničava mogućnost gradnje, ukazuje. Vukotić, međutim, ukazuje da je "od ukupne površine samo deset odsto peščare u najvišem stepenu zaštite, dok je ostatak pod drugim i trećim stepenom". "Postoje i međunarodne obaveze, jer je to najveća peščara u Evropi, ali to ne znači da država ne može da ih prekrši", objašnjava pravni stručnjak. Tvrdi i da "postoji snažan međunarodni pritisak za gradnju vetroelektrana i solarnih elektrana, jer je reč o jednoj od najprofitabilnijih i najsigurnijih investicija koje danas postoje". "Pošto imamo veoma rasparčano zemljište, uvek su nam nedostajale veće površine za solarne elektrane i vetroparkove, a Deliblatska peščara je idealan prostor za takve projekte", kaže. Njegove i slične sumnje o navodnoj budućoj izgradnji vetroparkova u ovom delu Vojvodine, odlučno odbacuje ministarka rudarstva i energetike Dubravka Đedović Handanović, nazivajući ih "insinuacijama i političkim manipulacijama". "Da budem jasna - u Deliblatskoj peščari se ne gradi, niti je planirana izgradnja vetroparkova. "Za svaki energetski projekat postoje jasne procedure, planska dokumentacija, dozvole i uslovi zaštite prirode", napisala je na Instagramu. Pogledajte video: Energija vetra kao moguće rešenje Pravnici i poslanici nisu kritikovali samo sadržinu, već i način usvajanja amandmana. Sednici Odbora za prostorno planiranje, na kojoj se krajem avgusta odlučivalo o amandmanu, prisustvovali su poslanici vladajuće koalicije i ministarka građevinarstva Aleksandra Sofronijević. Niko od njih nije imao primedbe, a među prisutnima nije bilo predstavnika opozicije. Robert Kozma, član ovog odbora, kaže da nije bio na sednici jer je u isto vreme održavana sednica Skupštine, na kojoj je bio ovlašćeni predstavnik poslaničke grupe. Prethodno nije bio upoznat sa tekstom amandmana. "Sve je urađeno tako da se otvara pitanje da li su želeli da amandman bude usvojen u tajnosti i ostane neprimećen. "Zašto Ministarstvo nije uvrstilo ovaj amandman u originalni tekst zakona, već se čekalo da ga proguraju na mala vrata kroz odbor?", kaže Kozma. Nevladine organizacije RERI i Transparentnost Srbija zatražile su "odlaganje primene zakona dok se ne organizuje javna rasprava". "Netransparentnost postupanja vlasti prilikom ovih zakonskih izmena, umesto da umiri uznemirenu i zabrinutu javnost, otvara prostor za nove sumnje u pogledu dalje sudbine zemljišta koje je bilo zahvaćeno požarom", naveli su u saopštenju. BBC na srpskom je od sada i na TikToku, pratite nas OVDE. Pratite nas na Fejsbuku, Tviteru, Instagramu, Jutjubu, Vajberu. Ako imate predlog teme za nas, javite se na